

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Offentlige organers ansvar for bruk av tolk (Tolkeloven)

Mansor Zalmai
Jurist/seniorrådgiver

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Agenda for presentasjonen

Offentlige organers plikt til å bruke tolk – før tolkeloven

Bakgrunnen for tolkeloven

Kap.1 Almennlige bestemmelser

Kap.2 Offentlige organers bruk av tolk

Kap.3 Krav til tolken

Kap.4 Nasjonalt tolkeregister, varsling og reaksjoner mot tolkers brudd på tolkeloven

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Offentlige organers plikt til å bruke tolk før tolkeloven

Ingen **lov** som samlet regler om tolking i offentlig sektor

Ansvar et fulgte direkte/indirekte av de respektive lovene på sitt området, f.eks. Barnevernsloven §1-7

Ellers ble offentlige organers (herunder barnevernets) plikt til å bruke tolk som regel utledet av

- Fvl § 11 (forvaltningens veiledningsplikt) og
- Fvl § 17 (forvaltningens utrednings – og informasjonsplikt),
- Ulovfestede regler om forsvarlig saksbehandling
 - svart få som stilte krav om kvalifikasjoner
 - oftest uklart om hvilke regler som gjaldt tolkers taushetsplikt og habilitet

I andre sektorer : ofte uklart om organene i det hele tatt hadde et slikt ansvar

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Bakgrunn for tolkeloven

Meld.St.6 (2012–2013) En helhetlig integreringspolitikk varslet en gjennomgang av hvordan tolketjenesten bør organiseres

Ved Kongelig resolusjon 23.august 2013 ble tolkeutvalget utnevnt –

Utvalgets mandat

- Utrede og fremme forslag til en samordnet, kvalitetssikret og effektiv organisering av tolking i offentlig sektor

FUNN som ble lagt frem av utvalget

- Viste at bruk av tolketjenesten i forvaltningen i stor grad var usystematisk, stor variasjon mellom sektorene
- Avdekket underforbruk av tolker, manglende kvalitetskrav til tolker, få kvalifiserte tolker, manglende bestillingsrutiner blant tolkebrukere.
- Mellom 60 til 70 prosent av tolkene brukt var uten tolkefaglige kvalifikasjoner: økte kostnader, uriktige avgjørelser i forvaltningen, feilbehandling i helsetjenesten, og lav effektivitet i saksbehandlingen.
- Resultat av funnen ledet til NOU 2014:8 Tolking i offentlig sektor-et spm om rettsikkerhet og likeverd

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Kap.1 Alminnelige bestemmelser

§ 1. Formål

Loven skal bidra til å sikre rettsikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste for personer som ikke kan kommunisere forsvarlig med offentlige organer uten tolk.

Loven skal også bidra til å sikre at tolker holder en faglig forsvarlig standard

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Hva og hvem gjelder tolkeloven?

§ 2. Virkeområde

Loven gjelder tolking til og fra norsk

Loven gjelder for offentlige organer som bestiller og bruker tolk i Norge. Loven gjelder også for tolker.

Som offentlig organ regnes organer som omfattes av [forvaltningsloven](#), domstolene og påtalemyndigheten. Et privat rettssubjekt regnes som et offentlig organ i saker hvor det treffer enkeltvedtak eller utfører tjenester på vegne av et offentlig organ. Private barnehager godkjent etter [barnehageloven](#) og private grunnskoler og videregående skoler godkjent etter [opplæringslova](#) og [privatskolelova](#) omfattes også

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

§ 3 forholdet til annen lovgivning

Loven gjelder med mindre annet er bestemt i eller i medhold av annen lov

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Barn som tolk

Tidligere: fvl. § 11 e

Nå:

§ 4. Forbud mot bruk av barn som tolk

Offentlige organer skal ikke bruke barn til tolking eller annen formidling av informasjon.

Unntak kan gjøres når det er nødvendig i nødssituasjoner eller i tilfeller der det ut fra hensynet til barnet og omstendighetene for øvrig må anses forsvarlig

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Kap. 2

Offentlige organers bruk av tolk

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

§ 6. Ansvar for å bruke tolk

Offentlige organer skal bruke tolk **når det følger av lov**. I tilfeller der plikt til å bruke tolk ikke er regulert i annen lov, skal offentlige organer bruke tolk **når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste**. I vurderingen av om bruk av tolk er nødvendig, skal det blant annet legges vekt på om samtalepartene kan kommunisere forsvarlig uten tolk, og på sakens alvorlighet og karakter.

Når et offentlig organ ellers er i kontakt med personer som ikke kan kommunisere med organet på norsk, bør organet vurdere å bruke tolk

Domstollovens § 135: Skal nogen, som ikke kan norsk, ta del i forhandlingen, brukes en tolk, som retten har opnævnt eller godkjendt.

Pasient- og brukerrettighetsloven § 3-5: Informasjonen skal være tilpasset mottakerens individuelle forutsetninger, som alder, modenhet, erfaring og kultur- og språkbakgrunn. Informasjonen skal gis på en hensynsfull måte.

Personellet skal så langt som mulig sikre seg at mottakeren har forstått innholdet og betydningen av informasjonen

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Kvalifisert tolk

§ 7. Krav om å bruke kvalifisert tolk

Når et offentlig organ har plikt til å bruke tolk etter [§ 6](#) første ledd andre punktum, skal det brukes kvalifisert tolk. Det samme gjelder når plikten til å bruke tolk er regulert i annen lov, dersom bruk av tolk er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste, jf. [§ 6](#) første ledd tredje punktum

Kravet om å bruke kvalifisert tolk i første ledd kan fravikes når det ikke er forsvarlig å vente til en kvalifisert tolk er tilgjengelig, når det er nødvendig i nødssituasjoner, eller når andre sterke grunner tilsier det

Med kvalifisert tolk menes en tolk som oppfyller kravene til å bli oppført i Nasjonalt tolkeregister, jf. [§ 17](#).

Departementet kan gi forskrift om godkjenning av tolker med yrkeskvalifikasjoner fra annen stat, jf. [yrkeskvalifikasjonsloven](#).

Fram til 31. desember 2026 er det dispensasjon fra kravet om å bruke kvalifisert tolk. Kongen kan gi forskrift om forlengelse av dispensasjonen

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Fjerntolking

§ 8. *Bruk av fjerntolking*

Offentlige organer kan bruke fremmøtetolking eller fjerntolking.

Offentlige organer skal sikre tilfredsstillende tekniske løsninger, opplæring av ansatte og ivaretagelse av personvernet ved bruk av fjerntolking.

Departementet kan gi forskrift om fjerntolking

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

§ 9. Retningslinjer for bestilling og bruk av tolk

Offentlige organer som jevnlig bruker tolk, skal ha retningslinjer for bestilling og bruk av tolk etter [§§ 6](#) til [8](#).

Retningslinjene skal tilpasses organets størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Departementet kan gi forskrift om retningslinjenes innhold

Tolkeforskriften § 2. Retningslinjer for bestilling og bruk av tolk

Retningslinjer for bestilling og bruk av tolk skal minst inneholde rutiner for bestilling av tolk, en angivelse av situasjoner der det foreligger plikt til å bruke tolk etter [tolkeloven § 6](#) første ledd og veiledning i bruk av tolk og fjerntolking.

Retningslinjene bør også inneholde en angivelse av situasjoner der det er behov for tolk etter [tolkeloven § 6](#) andre ledd

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

§ 10. Krav om politiattest

For å kunne utføre oppdrag som tolk for politiet, påtalemyndigheten, domstolene, utlendingsforvaltningen, kriminalomsorgen, Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker og fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker skal tolken legge fram uttømmende og utvidet politiattest, jf. [politiregisterloven § 41](#). Det samme gjelder for å kunne utføre oppdrag i straffesaker for konfliktrådet.

Kravet om å legge fram politiattest etter første ledd kan fravikes når situasjonen som begrunner tolkeoppdraget, ikke tillater det, eller når andre sterke grunner tilsier det.

Dersom en tolk har anmerkning på politiattesten, skal oppdragsgiver vurdere om det straffbare forholdet har betydning for tolkens egnethet

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

11 Gebyr for manglende oppmøte

Offentlige organer **kan** kreve at en person som ikke møter opp til en planlagt samtale, betaler et gebyr når det er bestilt tolk etter [§ 6](#) første ledd andre punktum og andre ledd.

Departementet kan gi forskrift om gebyret, inkludert om gebyrets størrelse og hvordan det skal fastsettes

Tolkeforskriften § 20

Gebyr for manglende oppmøte etter [tolkeloven § 11](#) kan bare kreves dersom personen er **kjent med** at det er bestilt tolk **og** at det kan kreves gebyr ved manglende oppmøte.

Gebyret fastsettes på bakgrunn av utgiften til bruk av tolk, oppad begrenset til 1/2 av det offentlige rettsgebyret, jf. [rettsgebyrloven](#).

Skyldig gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

§ 12 Tilsyn

Statlige og kommunale myndigheter som fører tilsyn med offentlige organer, skal også føre tilsyn med at organene oppfyller pliktene etter [§§ 4](#) og [6](#) til [9](#).

Tilsynsmyndigheten kan kreve at et offentlig organ som den fører tilsyn med, uten hinder av taushetsplikt gir de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre tilsyn etter første ledd. Når bestemmelser i annen lovgivning begrenser tilsynsmyndighetens rett til innsyn i bestemte opplysninger, gjelder likevel disse begrensningene tilsvarende

§ 13. Pålegg

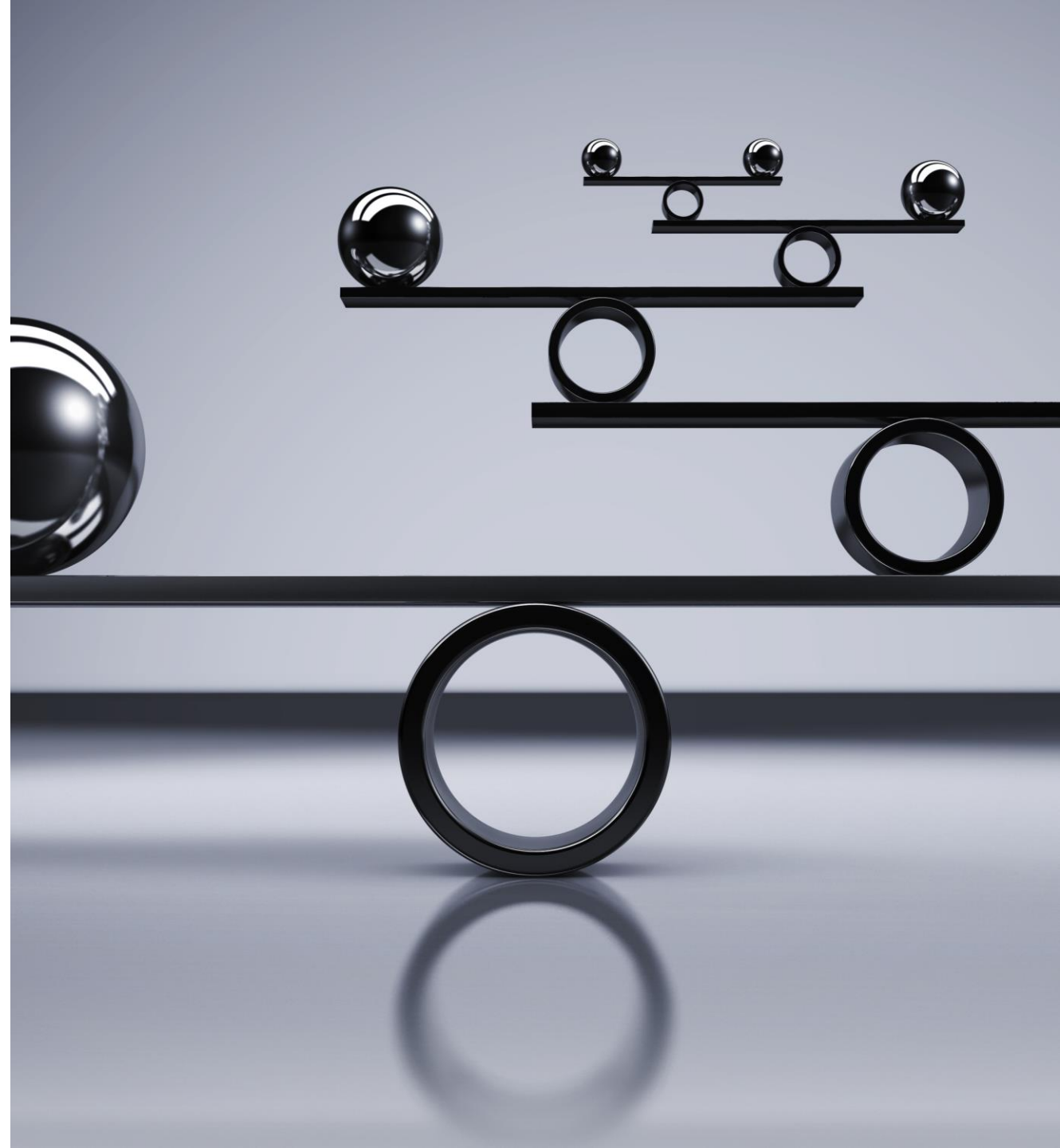
Tilsynsmyndigheten kan gi pålegg om å rette forhold som er i strid med kravene i [§§ 4](#) og [6](#) til [9](#). Tilsynsmyndigheten skal sette en frist for gjennomføring av pålegget

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Kap. 3

Krav til tolken

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

§ 14 God tolkeskikk

Tolken skal opptre i samsvar med god tolkeskikk. Kravet innebærer blant annet at tolken skal ha tilstrekkelig tolkefaglig kompetanse for tolkeoppdraget, opptre upartisk, ikke misbruke informasjon tolken har fått kjennskap til gjennom tolking, og at tolken må forsikre seg om at forholdene ligger til rette for forsvarlig utførelse av tolkeoppdraget.

Departementet kan gi forskrift om hva som skal anses som god tolkeskikk

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

God tolkeskikk: tolkeforskriften §§ 3-7

§ 3 tilstrekkelig tolkefaglig kompetanse

Tolken skal ikke påta seg oppdrag uten å ha tilstrekkelig tolkefaglig kompetanse. Med tilstrekkelig tolkefaglig kompetanse menes å være kvalifisert, jf. [tolkeloven § 7](#), og ha eventuell annen kompetanse som er nødvendig for det enkelte oppdraget, for eksempel i fagterminologi

§ 4 Tolkens oppgave

Tolken skal tolke nøyaktig det som blir sagt i samtalen, uten å endre, holde tilbake eller legge til innhold. Under oppdraget skal tolken ikke utføre andre oppgaver enn å tolke. Tolker for personer med kombinert syns- og hørselshemming kan også opptre som ledsager og tolke visuell og auditiv informasjon.

Dersom tolken oppdager at noe er tolket feil eller er utelatt, og det kan ha betydning for utfallet av saken, skal tolken informere partene

§ 5 Tolkens opptreden

Tolken skal opptre upartisk og ikke la egne holdninger eller meninger påvirker arbeidet

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

God tolkeskikk forts.

§ 6. Misbruk av informasjon

Tolken skal ikke i vinnings eller annen hensikt misbruke informasjon som han eller hun har fått kjennskap til gjennom tolking

§ 7. Forsvarlig utførelse av tolkeoppdraget

Tolken skal forsikre seg om at faglige og praktiske forhold ved oppdraget ligger til rette for at tolking kan utføres på en forsvarlig måte.

Tolken skal gi beskjed til oppdragsgiver når tolking ikke kan skje på en forsvarlig måte

§ 15 Taushetsplikt

Reglene om taushetsplikt i [forvaltningsloven §§ 13 til 13 e](#) gjelder tilsvarende for tolker.

Bestemmelser om taushetsplikt i andre lover gjelder tilsvarende for tolken dersom de kommer til anvendelse på det enkelte tolkeoppdraget. Dersom fagpersonen i samtalen er bundet av strengere taushetsplikt enn det som følger av første ledd, gjelder taushetsplikten tilsvarende for tolken.

Offentlige organer som bruker tolk, skal sørge for at tolken gjøres kjent med taushetsplikten. Organet kan kreve at tolken skriftlig bekrefter at innholdet i reglene om taushetsplikt er kjent.

Dokumenter og annet materiale som inneholder taushetsbelagte opplysninger, skal oppbevares på en betryggende måte. Etter et tolkeoppdrag er fullført skal slikt materiale leveres tilbake til oppdragsgiver eller destrueres

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

§ 16 Habilitet

En tolk skal ikke påta seg oppdrag hvis tolken er inhabil. Tolken er inhabil når det foreligger forhold som nevnt i [forvaltningsloven § 6](#) første eller andre ledd.

Tolken skal så snart som mulig informere oppdragsgiver om forhold som gjør eller kan gjøre tolken inhabil. Tolken tar stilling til sin egen habilitet.

En inhabil tolk kan likevel ta et oppdrag når det offentlige organet vurderer at det er nødvendig i nødssituasjoner, eller at det ut fra omstendighetene må anses forsvarlig

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Kap. 4

**Nasjonalt tolkeregister, varsling og reaksjoner
mot tolkers brudd på tolkeloven**

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

17 Nasjonalt tolkeregister

For å øke bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor skal det være et nasjonalt register over kvalifiserte tolker (Nasjonalt tolkeregister). Registeret skal forvaltes av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet kan innhente personopplysninger om tolker fra Folkeregisteret og utlendingsmyndighetenes registre uten hinder av lovbestemt taushetsplikt når det er nødvendig for å oppnå formålet med Nasjonalt tolkeregister. Direktoratet kan behandle opplysninger om etnisk opprinnelse når det er nødvendig for å oppnå formålet med registeret. Personopplysninger fra registeret som ikke er underlagt taushetsplikt, kan gjøres tilgjengelig for offentligheten.

Vedtak om oppføring i Nasjonalt tolkeregister regnes som enkeltvedtak.

Departementet kan gi forskrift om formelle krav for oppføring i Nasjonalt tolkeregister, hvilke språklige og tolkefaglige ferdigheter som kreves, tolkers opplysningsplikt, krav til forvaltningen av registeret og hvilke opplysninger som kan registreres

Nasjonalt tolkeregister

Finn kvalifisert tolk

Fyll inn ett eller flere felt

Land (valgfritt)

Velg land

Velg språk

Skriv inn språk

Slag på tolk

Skriv inn navn eller TolKID

Søk

Tolkeregisteret er et innsynsregister som eies og drives av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, en nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor. Tolkene i registeret har formelle kvalifikasjonsutdanningsinstitusjoner.

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

§ 19. Varsling om brudd på krav til god tolkeskikk, taushetsplikt og habilitet

Enhver kan varsle Integrerings- og mangfoldsdirektoratet om tolker som ikke overholder kravene etter [§§ 14](#) til [16](#).

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal vurdere varsler som omhandler statsautoriserte tolker og tolker som er oppført i Nasjonalt tolkeregister.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet kan kreve at offentlige organer, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysningene som er nødvendige for å vurdere om en tolk har brutt kravene etter [§§ 14](#) til [16](#). Når bestemmelser i annen lovgivning begrenser en tilsynsmyndighets rett til innsyn i bestemte opplysninger, gjelder likevel disse begrensningene også for Integrerings- og mangfoldsdirektoratets innsynsrett

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

§ 21 Advarsel og utestenging

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet kan gi advarsel til en tolk som er oppført i Nasjonalt tolkeregister, dersom tolken ikke overholder kravene etter [§§ 14](#) til [16](#). Advarselen skal være skriftlig og inneholde en begrunnelse.

Dersom tolken har mottatt minst tre advarsler de siste fem årene, eller dersom det foreligger vesentlige brudd på kravene etter [§§ 14](#) til [16](#), kan Integrerings- og mangfoldsdirektoratet utestenge tolken fra Nasjonalt tolkeregister for en begrenset periode eller for alltid.

Tolken kan midlertidig utestenges fra registeret for den tiden det tar å behandle saken. Avgjørelser om utestenging fra Nasjonalt tolkeregister regnes som enkeltvedtak

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Takk for oppmerksomheten!

Spørsmål?

Mansor Zalmi

maza@imdi.no

www.imdi.no

